

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Rzecznik Praw Dziecka
Marek Michalak

ZEW/500/18-1/2010/MP

Warszawa, *27* kwietnia 2010 roku

**Pani
Elżbieta Bieńkowska
Minister Rozwoju Regionalnego**

Szanowna Pani Minister,

zwracam się do Pani Minister z prośbą o przekazanie informacji, dotyczących dofinansowania projektów, określonych w Poddziałaniu 9.1.1 „Zmniejszanie nierówności w stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej” Priorytetu IX Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, przyczyniających się do tworzenia przedszkoli i innych form wychowania przedszkolnego oraz wspierania już istniejących.

Pragnę zauważyć, że to m.in. dzięki realizacji tego Programu w ostatnich dwóch latach o ok. 15% wzrosło upowszechnienie edukacji przedszkolnej. Niestety, nadal są dzieci, które nie mają takiej szansy. Z informacji Ministerstwa Edukacji Narodowej wynika, iż w roku 2009/2010 wychowaniem przedszkolnym objętych jest zaledwie 59,7% dzieci w wieku 3-5 lat (45,7% trzylatków, 59,4% czterolatek i 74,8% dzieci w wieku 5 lat). Jest to jeden z najniższych wskaźników wśród krajów Unii Europejskiej; w Czechach i na Węgrzech wynosi on ok. 90%, a we Francji i Hiszpanii ok. 100% (źródło: Eurostat 2006). Szczególnie dramatycznie brak dostępności do edukacji przedszkolnej ujawnia się na obszarach wiejskich. Przywołane powyżej dane MEN wskazują, iż wskaźnik liczby dzieci w wieku 3-5 lat, uczęszczających do placówek wychowania przedszkolnego w mieście, wynosi 75,9%, a na wsi zaledwie 37,5%.

Dlatego bardzo niepokoją mnie informacje, że wytyczne Ministerstwa Rozwoju Regionalnego obligują instytucje pośredniczące do zaostrożenia kryteriów wyboru projektów w ramach realizacji ww. Poddziałania 9.1.1 PO KL, a podmioty, ubiegające się

o dofinansowanie, zmuszone są do zwiększania liczby dzieci, korzystających z edukacji przedszkolnej.

O decydującym kryterium, jakim jest zwiększenie uczestnictwa w wychowaniu przedszkolnym, informuje w „Dokumentacji Konkursowej” Departament ds. PO Kapitał Ludzki Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi. Z ww. publikacji wynika, iż „możliwa jest realizacja projektu, polegająca na wydłużeniu godzin działania przedszkoli/innych form wychowania przedszkolnego lub uruchomienia dodatkowych zajęć, o ile w konsekwencji przyczyni się to do zwiększenia udziału dzieci w wychowaniu przedszkolnym, rozumianego jako zwiększenie liczby dzieci, korzystających z wychowania przedszkolnego”. Projekty, które zakładają wyłącznie wydłużenie godzin działalności czy uruchomienie dodatkowych zajęć, nie mogą być kwalifikowane do wsparcia w ramach Poddziałania 9.1.1 PO KL.

Przypuszczam, iż przyczyną wprowadzenia takiego warunku jest ograniczenie środków, przeznaczonych na upowszechnianie edukacji przedszkolnej w poszczególnych województwach (z doniesień prasowych wynika, że w woj. podkarpackim wykorzystano już wszystkie środki na ten cel). Wprowadzenie takiej zmiany rodzi jednak poważne wątpliwości, czy funkcjonujące już przedszkola/inne formy wychowania przedszkolnego, które nie spełniają tego kryterium, będą w stanie funkcjonować bez wsparcia ich działalności.

Pamiętać należy, iż kwestia liczebności dzieci w oddziale przedszkola/innej formy wychowania przedszkolnego jest ściśle określona w rozporządzeniach Ministra Edukacji Narodowej. Pewna elastyczność co do maksymalnej granicy liczby dzieci w oddziale istnieje jedynie w przedszkolach niepublicznych, ale i tu ograniczenia wprowadzają zalecenia sanitarne określając, jaka powierzchnia powinna przypadać na jednego wychowanka.

Zakładając, że do oddziałów uczęszcza możliwie największa liczba dzieci, jej zwiększenie może więc nastąpić tylko w przypadku zmiany lokalu przedszkola/innej formy wychowania przedszkolnego. W przypadku wielu podmiotów, ubiegających się o dofinansowanie realizacji projektu, zwłaszcza prowadzących edukację przedszkolną w gminach wiejskich, nie jest to możliwe (ani też konieczne – ze względu na małą liczbę najmłodszych mieszkańców).

W świetle powyższego – na podstawie art. 10a ustawy z 6 stycznia 2000 roku o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. Nr 6, poz. 69 z późn. zm.) – proszę o wyjaśnienie, czy rzeczywiście projekty, które nie przewidują zwiększenia liczby dzieci w placówkach przedszkolnych, nie będą mogły uzyskać wsparcia w ramach Poddziałania 9.1.1 PO KL oraz czy kryterium to dotyczy całego kraju, czy też jest brane pod uwagę jedynie w wybranych województwach. Jednocześnie proszę o informację, czy planowane jest

podjęcie działań, mających na celu zwiększenie środków pieniężnych na tworzenie i wspieranie już istniejących przedszkoli/innych form wychowania przedszkolnego poprzez przesunięcie ich z innych (mniej popularnych) działań edukacyjnych w ramach Priorytetu IX Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Będę również wdzięczny za przedstawienie danych, dotyczących skali wykorzystania w poszczególnych województwach środków, związanych z realizacją projektów w ramach Poddziałania 9.1.1 PO KL z podziałem na duże miasta i obszary wiejskie.

Z wyrazami szacunku
Marek Szmielek

MINISTER
ROZWOJU REGIONALNEGO

Warszawa, 25.05.2010 r.

Elżbieta Bieńkowska

DZF-I-82203-21-MG/10

NK 70829 /09

Pan

Marek Michalak

Rzecznik Praw Dziecka

Stanisław Fencik

W odpowiedzi na pismo z dnia 27 kwietnia 2010 r. dotyczące zwiększonego uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym w projektach realizowanych w ramach Poddziałania 9.1.1 (znak [redacted]) pragnę przedstawić poniższe informacje.

Jednym z celów wsparcia Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w obszarze edukacji jest wzrost odsetka dzieci w wieku 3–5 lat na obszarach wiejskich uczestniczących w różnych formach edukacji przedszkolnej z 19% (w 2006 r.) do 30% (w 2013 r.).

Cel ten wynika z opisanego w części diagnostycznej PO Kapitał Ludzki problemu znacznie niższej wartości wskaźnika upowszechnienia edukacji przedszkolnej w Polsce w stosunku do średniej państw Unii Europejskiej, jak również zróżnicowań w tym obszarze występujących wewnątrz kraju. W Polsce w 2006 r. ok. 41% dzieci w wieku 3–5 lat uczęszczało do przedszkoli, podczas gdy w większości krajów UE wskaźnik ten przekraczał 70%. Występowało w tym obszarze również znaczne zróżnicowanie pomiędzy miastami, gdzie w roku szkolnym 2005/2006 do przedszkoli uczęszczało ok. 58% dzieci w wieku 3–5 lat, a terenami wiejskimi, gdzie wskaźnik ten wynosił ok. 19%. Na poziomie dostępności edukacji przedszkolnej wyraźnie widoczne są również różnice pomiędzy regionami. Wskaźnik upowszechnienia edukacji przedszkolnej w województwie podlaskim wyniósł w roku szkolnym 2005/2006 jedynie 29,6%, podczas gdy średnia krajowa wynosiła 41,0%. W tym samym okresie najwyższą wartość wskaźnika wynoszącą 59,5% osiągnęło województwo opolskie. Różnica pomiędzy województwem o najniższej wartości wskaźnika a najwyższej była więc zbliżona do dwukrotnej. Różnice międzyregionalne w zakresie upowszechnienia edukacji przedszkolnej są jeszcze silniej widoczne w ograniczeniu do obszarów wiejskich. W tym przypadku różnica pomiędzy województwem o najniższym wskaźniku (podlaskie) a najwyższym (opolskie) jest ośmiokrotna.

Powyższe dane uległy poprawie dzięki wsparciu z Europejskiego Funduszu Społecznego, osiągając przytoczone przez Pana Rzecznika wartości, jednak jak Pan zauważa wciąż wiele dzieci w wieku 3-5 lat nie jest objętych edukacją przedszkolną. Dlatego w ramach Priorytetu IX PO Kapitał Ludzki *Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach* w Poddziałaniu 9.1.1 *Zmniejszanie nierówności w stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej*, wciąż udzielane jest wsparcie na rzecz działań służących upowszechnianiu edukacji przedszkolnej.

Zgodnie z zapisami Szczegółowego Opisu Priorytetów PO KL jednym z typów projektów możliwych do realizacji w ramach Poddziałania 9.1.1 jest wsparcie istniejących przedszkoli (w tym również funkcjonujących innych form wychowania przedszkolnego) **przyczyniające się do zwiększonego uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym** np. wsparcie dla przedszkoli i innych form wychowania przedszkolnego zagrożonych likwidacją, wydłużenie godzin pracy, zatrudnienie dodatkowego personelu itp.

NARODOWA
STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA
EUROPEJSKA

W kontekście celu Działania 9.1, który odnosi się do tworzenia warunków równych szans edukacyjnych poprzez udzielenie wsparcia na rzecz instytucji systemu oświaty oraz osób napotykających na bariery o charakterze środowiskowym, ekonomicznym, geograficznym lub zdrowotnym utrudniające lub uniemożliwiające dostęp do usług edukacyjnych, a także w związku z opisanym powyżej celem PO Kapitał Ludzki, **zwiększone uczestnictwo dzieci w wychowaniu przedszkolnym należy rozumieć jako zwiększenie liczebności dzieci uczestniczących w różnych formach edukacji przedszkolnej.** W przypadku obejmowania wsparciem istniejących przedszkoli, oznacza to, że działania podejmowane w projekcie, np. wydłużenie godzin pracy przedszkola lub zatrudnienie dodatkowego personelu powinny koncentrować się na przeciwdziałaniu czynnikom, które utrudniają lub uniemożliwiają udział dzieci w edukacji przedszkolnej, a więc w konsekwencji powinny wpływać na zwiększenie liczebności dzieci w danej placówce przedszkolnej.

Argumentem przeciwko powyższej interpretacji nie może być zatem brak warunków lokalowych do przyjęcia większej liczby dzieci, gdyż jako zdiagnozowany problem powinien on być rozwiązany za pomocą odpowiednich działań w projekcie, prowadzących do poprawy warunków lokalowych, tak aby większa liczba dzieci mogła być objęta wychowaniem przedszkolnym, np. poprzez wynajęcie dodatkowych pomieszczeń. W przypadku ograniczeń wynikających z przytoczonego Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej (określona liczba dzieci w przedszkolu), Szczegółowy Opis Priorytetów PO KL przewiduje inny rodzaj wsparcia dla dzieci nie objętych jeszcze edukacją przedszkolną, który polega na tworzeniu nowych przedszkoli i innych form wychowania przedszkolnego. Jednocześnie należy zaznaczyć, iż przywołana przez Pana Rzecznika sytuacja małej liczby dzieci w wieku przedszkolnym na danym terenie, które już zostały objęte edukacją przedszkolną, wskazuje na brak uzasadnienia potrzeby realizacji takiego projektu w kontekście celów Działania 9.1.1.

Niezależnie od powyższego, do realizacji mogą być dopuszczone projekty, które wprost nie zakładają wzrostu liczby dzieci w danym przedszkolu, ale mają wysoką wartość dodaną i w efekcie końcowym przyczyniają się do zwiększonego uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym. Są to np. projekty polegające na wsparciu placówek zagrożonych likwidacją, które wprost nie przewidują zwiększenia liczebności dzieci w przedszkolu, ale przeciwdziałają negatywnym skutkom likwidacji placówki dając szansę dzieciom w wieku przedszkolnym na kontynuację lub rozpoczęcie edukacji przedszkolnej. De facto wiąże się zatem ze wzrostem upowszechnienia edukacji przedszkolnej, gdyż bez powyższego wsparcia nastąpiłby spadek liczebności dzieci w przedszkolach i innych formach edukacji przedszkolnej. W ramach PO Kapitał Ludzki nie można zatem wspierać bieżącej działalności przedszkoli już istniejących, o ile nie są one zagrożone likwidacją.

Należy zatem podkreślić, że środki dostępne w ramach PO KL nie mogą finansować bieżących i doraźnych wydatków związanych z funkcjonowaniem przedszkoli, ale powinny kształtować długofalową politykę edukacyjną w powyższym zakresie. W związku z powyższym ważne jest, by projekty realizowane w ramach PO KL przyczyniały się do wzrostu upowszechnienia edukacji przedszkolnej, w szczególności na terenach charakteryzujących się niskim wskaźnikiem uprzedkszolenia.

Z uwagi na fakt, że konkursy związane z upowszechnianiem edukacji przedszkolnej w ramach Priorytetu IX cieszą się niesłabnącym zainteresowaniem beneficjentów, a potrzeby w powyższym zakresie, wciąż są duże, Instytucja Zarządzająca PO KL rozważa możliwość zwiększenia środków na realizację Poddziałania 9.1.1 w ramach przeglądu śródkresowego w 2011 r. Ponadto Instytucje Pośredniczące PO KL we własnym zakresie mogą dokonywać przesunięć alokacji do 30% pomiędzy Działaniami bez zasięgnięcia opinii Instytucji Zarządzającej PO KL.

Jednocześnie przekazują poniższe informacje dotyczące wykorzystania środków w ramach Poddziałania 9.1.1 oraz wynikających z jego realizacji rezultatów. Alokacja finansowa w ramach PO KL przeznaczona na finansowanie działań służących zmniejszaniu nierówności w stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej w Poddziałaniu 9.1.1 zgodnie z zapisami Szczegółowego Opisu Priorytetów PO KL stanowi ponad 243 mln euro, czyli około 950 mln PLN.

Wg stanu na 10.05.2010 r. w ramach Poddziałania 9.1.1 dotychczas podpisano 828 umów o dofinansowanie na kwotę blisko 489 mln PLN i stanowi to ponad 51% wartości alokacji na lata 2007-2013. Środki zostały zakontraktowane we wszystkich województwach, przy czym najwięcej w województwie podkarpackim (71,8 mln PLN, - 229 umów), lubelskim (47,2 mln PLN – 63 umowy) i łódzkim (43,7 mln PLN – 62 umowy). Najniższy poziom zakontraktowania środków osiągnęło województwo opolskie (7,8 mln PLN – 47 umów) oraz podlaskie (9,8 mln PLN – 36 umów). Z kolei najmniej umów o dofinansowanie podpisano w województwie mazowieckim – zaledwie 25.

Dotychczas w ramach Poddziałania 9.1.1 zatwierdzonych zostało 2 310 wniosków beneficjenta o płatność na kwotę blisko 125,5 mln PLN. Najwyższy poziom rozliczonych wydatków odnotowano również

2

w województwie podkarpackim (ponad 20,8 mln PLN – 897 wniosków), najniższy w województwie mazowieckim (1,8 mln PLN – 14 wniosków).

Od początku wdrażania PO KL do końca 2009 r. wsparciem objęto 1 443 ośrodki wychowania przedszkolnego, co stanowi 72,15% wartości docelowej wskaźnika (2 000) określonej na cały okres programowania 2007-2013. Ośrodki przedszkolne w największej liczbie wsparto dotychczas w województwie podkarpackim (252 – 171% wartości docelowej), lubelskim (142) i warmińsko-mazurskim (131). Z kolei najmniej, zgodnie ze sprawozdaniem za 2009 r. w województwie mazowieckim (22).

Ponadto w ramach zrealizowanych projektów blisko 27 tys. dzieci w wieku 3-5 lat uczestniczyło w różnych formach edukacji przedszkolnej na obszarach wiejskich.

*Wspieranie
Dzieci*

